

Неолиберална догма разрађује мит о злој држави наспрам својих хероја – добрих предузетника који раде за добробит грађана. Како држава и њене институције не поседују морална својства, у логичкој анализи мита преостају нам државни службеници као извор зла од кога страдају грађани.

Теорија тврди да се државни службеници понашају тржишно када теже да максимизирају своје приходе. Ограниченост буџетских средстава усмерава их ка новцу који поседују грађани и предузетници. Како предузетник једнократно увек може да понуди већи новчани износ од грађанина, јасно је да тржишно оријентисани службеник ради на штету грађанина, а за добит предузетника.

Своје давање богати као и мање богати предузетник назива рекетом, али не треба им веровати. За њих су то само трошкови пословања, још увек далеко мањи од добити. Иако грађанину преостаје само добробит, ипак му се чини да је овде реч о корупцији.

Дахије на Старом граду

Источњачке деспотије добро познају феномен одметнутих делова власти против којих централна власт понекад мора да употреби силу, користећи чак и рају као савезнике. У демократски уређеним друштвима протестантске цивилизације све се своди на систем детаљно разрађених правила бизниса чије спровођење надзире репресивни апарат државе која се сматра добром уколико је у томе успешна.

У идеологизованом начину гледања на уређење друштва политичким партијама се приписују својства која демократске партије чини бољим од других. Међутим зли државни службеници не подлежу овој врсти индоктринације, већ најбољом сматрају ону партију која им кроз обављање власти дозвољава да се тржишно понашају.

Ако довитљиви предузетник жели да ослободи једну локацију за градњу од грађана који на њој станују, ангажоваће чистаче – специјалисте за рад са државним службеницима који ће заборавном грађанину одједном испоставити десетогодишње рачуне за струју,

инфостан или „топлу воду“, а ако то не помогне онда ће добити налог за рушење стана, без обзира на то да ли га је градио са дозволом државе или без ње, и да ли је затражио легализацију или не. Маштовитији предузетник може са немаштовитим грађанином склопити уговор о градњи „кључ у руке“ који ће бити наплаћен у целини, иако је кров 15 центиметара виши од дозвољеног, па читав објект због тога у фази грубих радова, изненада, по налазу злог службеника, мора да буде срушен.

Управни лавиринт

Ако неупућени читалац мисли да је ово крај саге о грађанину који ужива у чарима демократског друштва, љуто се вара. Следи процесуирање кроз лавиринт управног поступка. Овде вас чека кафкијанска атмосфера оптужби у виду решења у којима вас оптужују тако да не знате у чему се оптужба састоји, па самим тим не можете ни да се браните. При томе вас у последњој реченици сваког чаробног писамцета, које уопште не морате ни примити, упозоравају да ваша жалба неће спречити минотаура да вас на крају поступка пронађе, и с пуним правом поједе.

Како излазак из лавиринта знају само највећи правни зналци, а таквих има веома мало, судбина вам је запечаћена. Овде злом државном службенику који издаје своја скупочена решења и закључке припомажу нестручни, а иначе добри, државни службеници. Они су свесни да им је плата мала, али не знају шта потписују, иако редовно подижу своју државну плату, и још мање знају колика је тржишна цена тога што су потписали или онога што су затурили. Међутим, улога некомпетентних а „поштених“ службеника у лавиринту је незамењива, јер је њихов задатак да грађанина стално упућују у погрешан ходник, на чијем крају наравно лежи изгладнели минотаур.

Зли службеник се за то време само смешка, трља руке, брижљиво планира своје инвестиције, тапше своје потчињене по рамену, понекад тренира строгоћу, подмазује посреднике, држи се закона и мирно спава. Понекад можда сања своје жртве – сиромашне и неинформисане грађане.

За асиметрију је лек симетрија плус један

Теоретичари корупције тврде да је њен узрок „асиметрија информација“. Грађанин мање

зна од државног службеника, добри државни службеник мање зна од злог државног службеника, зли државни службеник мање зна од доброг предузетника. Зла држава о свему не зна ништа.

Просечан грађанин најчешће не може да се одбрани од креативног предузетника. Прва грешка у коју упада је искушење да и он подмити злог службеника не би ли га некако умилостивио. Али овде су пред њим три препреке: не зна ко је зао а ко добар службеник, јер сви изгледају исто, има мање пара од предузетника, и не познаје посреднике који ће га одвести до срца злог службеника.

Овде је, каже теорија, једини лек дистрибуција информација о злу које га је задесило што већем броју државних службеника и функционера, плус један одличан правник, зналац лавиринта управног поступка кога теорије не спомиње. Тајност је оруђе зла, тако да ће грађанина који ћути, паралисан страхом, минотаур свакако прогутати.

Друга могућа грешка је ослањање на, иначе хваљено, политичко опредељење. Овде, међутим, вреди једино здрав разум и инстинкт самоодржања, јер вам може помоћи други државни службеник, исте или неке друге државне институције, па чак и државни функционер партије коју иначе не волите. Зашто? Зато што су то добри људи, а то нема везе ни са тржиштем, ни са демократијом. Ако вам је баш стало до демократије, можете им се захвалити и на изборима.